

Rinze Ijbema - Zondag 30.

[1] 'Tucht.' Waar gaat dit over? Zaterdag voor een week was ik bij een bijeenkomst over de nieuwe Kerkorde. We hebben als kerken een honderdtal afspraken over hoe we met elkaar omgaan, in de kerk en in de kerken. Een elftal van die afspraken gaat over 'de kerkelijke tucht,' en dat was die zaterdagmorgen het onderwerp. De nieuwe regels zijn bijbels, zorgvuldig en pastoraal: u hoeft zich geen zorgen te maken. (Of wel, maar dan als je geen zuiver geweten hebt.) Halverwege de morgen drong de vraag zich aan mij op: waar gaat dit over? Ik heb in de 19 jaar dat ik dominee ben één, twee of drie keer meegemaakt dat de kerkraad officieel uitsprak dat iemand niet aan het avondmaal mocht deelnemen. Nu is 'tucht' meer dan iemand vertellen dat hij/zij zo niet aan het avondmaal kan, maar toch. Wat een boel woorden voor iets wat zo zelden voorkomt.

Andere anekdote: 'tucht' is ook één van de onderwerpen die aan de orde komt als je belijdeniscatechisatie volgt. En al een paar jaar valt mij op, dat jonge mensen me ontzettend vreemd aankijken. Waar gaat dit over? Ik heb daar over nagedacht, over die reactie, en aan de ene kant maakt het me blij. Want sommige jonge mensen kunnen zich gewoon niet voorstellen dat je als gelovige dingen doet die zo tegen God ingaan, dat een kerkraad je moet vertellen dat je zo niet aan het avondmaal kunt. Dat is mooi. Aan de andere kant: is die hele tucht niet één grote droogzwemoefening geworden? En waarom besteden we er dan nog zoveel aandacht aan? Waar gaat dit over?

1. Maar laten we dan inderdaad eerst een beetje helder krijgen waar het over gaat. Het gaat over wat mensen zeggen en wat zij doen. In de kerk kun je niet alles zeggen en je kunt ook niet alles doen. Wat je zegt moet passen in het kader van de Bijbel, het moet kloppen met het evangelie van Christus. En wat je doet moet passen bij God, en het mag mensen niet kapot maken, want mensen zijn het beeld van God. Ik begrijp dat dit nog wat vaag kan zijn, maar het is handig om een samenvatting te hebben. **[2]** Het gaat dus om de kritische vraag bij wat je zegt: zou Jezus zeggen wat jij zegt? En ook om de kritische vraag bij wat je doet: maakt dit mensen kapot, of maakt dit mensen heel?

Even een paar voorbeelden. Christus zei: wie in Mij gelooft heeft eeuwig leven. Aan het eind van de Middeleeuwen, in de tijd net voor de Catechismus, zei de kerk: wie een aflaat koopt, heeft eeuwig leven. Nou, dan is het het één of het ander. En Luther stond op en zei er wat van. Christus zei:

Ik en de Vader zijn één. Vandaag zeggen sommige dominees: Jezus is ook maar een mens. Opnieuw: dan moet je toch kiezen, het één of het ander. Of ook een voorbeeld van verkeerde dingen doen: het is terecht dat de Paus aan bisschoppen de opdracht geeft dat ze moeten ingrijpen als ze horen van seksueel misbruik. Ik noem deze voorbeelden om je te laten zien dat het kennelijk toch ergens over gaat. Niet vaak, gelukkig, maar je hebt een noodrem nodig: zo hoor jij niet bij Jezus. **[3]** Uitsluiting als noodrem.

Maar een noodrem is niet voor dagelijks gebruik. In die zin vind ik het niet zo gek, dat ik in de praktijk maar een klein handjevol situaties heb meegemaakt, dat een kerkraad hardop moest zeggen: wat jij zegt of wat jij doet, daarmee hoor jij niet langer bij Christus. Wat je veel vaker tegenkomt is dat gemeenteleden keuzes maken die niet ideaal zijn, maar waarover je met elkaar kunt spreken. **[4]** Uitsluiting als noodrem, en anders in gesprek. Dan gaat het over mensen, voor wie Christus de Heer van hun leven is, en dan is vaak genoeg de richting van hun leven belangrijker dan de actuele situatie. Hier in Oost heeft de kerkraad hardop gezegd, bij voorbeeld, dat het huwelijk tussen man en vrouw door God bedoeld is als een verbond van liefde en trouw voor het leven – zonder dat je bij elk samenwonen, bij elke scheiding, of ook bij elk homostel de deur dichtdoet. In zulke situaties nemen we de eigen verantwoordelijkheid van volwassen gelovigen serieus – mogelijk in meer situaties dan vroeger, in elk geval in andere situaties dan vroeger.

Nu weet ik dat niet iedereen blij is met die keuzes. Waarom verdedig je een ideaal, als je het vervolgens niet waar gaat maken? Ik denk persoonlijk dat het goed is om in je achterhoofd te houden, dat er wel iets vreemds aan zat dat een kerk eigenlijk alleen het ideaal handhaaft als het om relaties en seks gaat. De kerk heeft ook idealen over hoe je met je geld omgaat, en met je lichaam en je gezondheid, en met het milieu, en met armoede, en met roddelen, en met belasting. Ik spreek voor mezelf: daar ga ik op verschillende punten de mist in – en iedereen kan dat zien. Als christenen hebben we een hoop idealen. Als christenen rammelt onze praktijk aan alle kanten. Maar heel vaak accepteren we die werkelijkheid, wanneer we van elkaar zien dat we toch de Heer serieus willen dienen. Dan gunnen we elkaar ruimte voor eigen verantwoordelijkheid en groei. Ik zeg niet dat deze benadering de enige mogelijkheid is. Ik zeg wel dat het een mogelijkheid is.

2. En ondertussen heb ik het de hele tijd over hoe de deuren dicht gaan. Hoog tijd om na te denken over hoe de deuren opengaan, juist door de tucht. In de Catechismus is het plaatje: de deur naar God gaat open door het evangelie, tenzij mensen het evangelie afwijzen. Dan gaat de deur weer dicht. En die deur naar God gaat dicht door de tucht, tenzij mensen zich bekeren. Dan gaat de deur

weer open. Volgens mij is het zinnig om te onderstrepen dat het openen van de deur naar God gewoon wel de hele tijd de bedoeling is, niet alleen van preken en evangeliseren, maar ook van op elkaar toezien en elkaar bemoedigen. Als je je bij 'tucht' afvraagt: waar gaat dit over? – dan is dit mijn antwoord: het gaat erom dat wij elkaar helpen **[5]** dat de deur naar God open blijft.

Afgelopen week was ik bij een presentatie van Niels Snel. Hij loopt stage bij ons voor zijn opleiding Kerkelijk Werk. In een presentatie van één van z'n medestudenten kwam de volgende stelling op de proppen: God heeft mensen nodig. Nou, die kreeg meteen de wind van voren. God heeft mensen nodig? God heeft geen mensen nodig! God kan alles zelf, daar kun jij echt niets aan toevoegen. Klopt: God kan alles en Hij kan alles ook zonder ons. Maar wat nu als de Almachtige, de Eeuwige er voor kiest om jou in te schakelen? Misschien werp je tegen: maar wij zijn allemaal zondig. Maar misschien weet God dat ook wel en wie weet heeft Hij daar een oplossing voor. (In één woord: Jezus.) Misschien werp je tegen: maar wij zijn slappe mensen. Maar misschien weet God dat ook wel en wie weet heeft Hij daar ook een oplossing voor. (In één woord: de Geest.)

Waar gaat het over? Het gaat er om dat wij elkaar helpen dat de deur naar God open blijft. Als wij dat doen schakelt God ons in om elkaar te helpen. Maar hoe doe je dat dan? Allereerst: **[6]** vragenderwijs. Als ik tegen jou zeg: 'Jongen, dat doe jij helemaal verkeerd. Hier, laat mij je vertellen hoe je het moet,' dan heb ik jou waarschijnlijk in de gordijnen, en waarschijnlijk terecht. We zijn voor God gelijk en Hij geeft ons allemaal een eigen verantwoordelijkheid om onze weg met Hem te vinden. We zijn samen leerlingen van Jezus en Hij is de enige die boven ons staat. Maar als ik jou vraag, wat jou blokkeert in jouw omgang met God en of we daar samen naar kunnen kijken, dan staan we naast elkaar voor God. En dit punt geef ik je graag mee als huiswerkopdracht. Zoek iemand uit, deze week, aan wie jij vraagt om jou te helpen God te blijven zien, en aan wie je vraagt hoe jij haar kunt helpen God te blijven zien. Hoe help je elkaar? Vragenderwijs.

Hoe help je elkaar? Tweede punt: je geeft elkaar **[7]** ruimte voor groei. Dit sluit aan bij wat ik net benoemde: we hebben een ideaal, een droom van hoe de wereld zou moeten zijn, een beeld van wat het is om echt en helemaal mens te zijn voor Gods aangezicht. God gaat die droom werkelijkheid maken, zo waar als Christus is opgestaan. Maar bij de wereld van nu hoort dat er ruimte is voor groei, voor vallen en opstaan, voor zoeken en vinden, voor oefenen en oefenen. Je helpt elkaar niet, door elkaar te vertellen wat je allemaal moet voordat het ergens op gaat lijken. Je helpt elkaar door elkaar de richting te wijzen: naar Christus toe, en dan de eerste stap te zetten. Er is geen andere manier.

Hoe help je elkaar? Derde punt: door een ander **[8]** jou te laten helpen. Allereerst: omdat iedereen het nodig heeft. Ik ben God dankbaar dat er mensen in m'n leven zijn, die het lef hebben om me te vragen hoe het zit tussen mij en God. Die hulp heb ik nodig. Ook als het, om zo te zeggen, kritische hulp is. Kijk, je moet me niet zomaar gaan vertellen hoe het bij mij fout zit. Maar we mogen het elkaar wel vragen, en hoe meer je elkaar vertrouwt, hoe meer je ook kritisch mag vragen. Maar met dat jij mij helpt, help ik jou. Het kan niet anders dan dat we allebei rijker worden, wanneer bij een van ons de deur naar God ook open gaat of open blijft op een nieuwe manier. Kortom: help elkaar, zo helpt u God

Ik heb expres gekozen voor dat Bijbelgedeelte uit Paulus' brief aan de Filippenzen. In nogal wat van zijn brieven heeft Paulus een appeltje te schillen met een gemeente of met een deel van een gemeente. De brief aan de Galaten is een goed voorbeeld van zo'n werkelijk chagrijnige brief. De brieven aan de Korintiërs kunnen er ook wat van. Daar gaan heel wat deuren met een klap dicht. Maar z'n brief aan de Filippenzen schreef Paulus, omdat hij ze wilde bedanken voor hun financiële hulp. Ze hadden hem flink ondersteund en hij is er blij mee. Waarom? Omdat Paulus er de goede zorg van God in ziet. Het geld van deze zussen en broers is voor hem een positief bewijs dat God om hem geeft. Wat voor financiële hulp geldt, geldt voor alle hulp. Help elkaar, zo helpt u God. Laat je helpen. Dat was één reden voor mij om dit gedeelte samen te lezen. Er is nog een reden.

3. Vraagje: maar hoe weet je nu wat goed is? Wat is het ideaal waar je naar streeft en hoe vertaal je dat in de praktijk in concrete stappen? Op dit punt wil ik graag leren van wat Paulus ook schreef aan de mensen in Filippi. In het begin van het stukje dat we net lazen zegt Paulus twee dingen. Het ene is: 'laat de Heer uw vreugde blijven.' Het andere is: 'schenk aandacht aan alles wat deugdzaam is en lof verdient.' Het eerste zegt: richt je op God en laat je blij maken met wat Hij goed vindt. **[9]** Het tweede zegt: kijk om je heen, en doe wat mensen als goed herkennen. Maar wat is dan de verhouding tussen die twee?

Dit is wat ik zie: ik denk dat je eerder het risico loopt om je niet blij te laten maken met wat God goed vindt, dan dat je te weinig aandacht geeft aan wat mensen goedvinden of wat je zelf denkt dat goed is. Een simpele vergelijking: als je je examen wilt halen, dan vraagt dat inspanning en offers en het is goed mogelijk dat je daar allemaal niet vrolijk van wordt. Totdat je inspanning wordt beloond en je het papiertje binnen hebt. Nu is God vinden niet hetzelfde als een examen halen, maar bij 'je vreugde in God vinden' kan volgens de Bijbel een heleboel horen wat je niet zomaar, direct vrolijk maakt. Juist hier kunnen we natuurlijk wel wat voor elkaar betekenen. Wat let je om een

ander te bemoedigen, door hardop te erkennen dat haar keuzes niet gemakkelijk zijn – maar wel goed? Wat let je om je respect uit te spreken als iemand zo dapper is om uit geloof lastige keuzes te maken?

Weer even aansluitend bij die brief aan de Filippenzen: het heeft hun daar wel geld gekost, om Paulus te ondersteunen. Daarbij zijn ze ook nog eens de enige gemeente die hun zendeling zo onderhoudt. Hallo, wij zijn toch geen gekke Henkie? Nee, zegt Paulus, wat jullie geven, geven jullie voor God en God wordt er blij van. Denk daar maar eens over na. En denk ook eens na over wat Paulus er aan toevoegt: ‘Mijn God zal uit de overvloed van zijn majesteit elk tekort van u aanvullen, door Christus Jezus.’ Wat je weggeeft omdat je weet dat God het wil, wat je kwijtraakt door te kiezen voor God – God heeft zo zijn manieren om jouw verliezen om te zetten in winst. Kost misschien tijd, kost misschien tijd van groei, maar alsjeblijft: laat de Heer je vreugde blijven.

Er is een heel goede, een heel diepe reden om je eerst af te vragen wat God goed vindt, voordat je nadenkt over wat mensen goedvinden. Die reden is dat God jou en mij heeft gemaakt. Echt mens zijn, gelukkig zijn, een zinvol leven hebben: iedereen is er altijd naar op zoek. Het is de gok van het geloof om er van uit te gaan dat je echt mens zijn en geluk en zinvol leven vindt bij de God van Abraham, Izaäk en Jakob, de Vader van onze Heer Jezus Christus. In Paulus’ tijd waren er zat alternatieven: een carrière in dienst van de machthebbers, je eigen sekte beginnen, kiezen voor je zelf, eigenlijk de hele scala aan mogelijkheden die je vandaag ook hebt. In die zin is er niet zoveel veranderd als je misschien zou denken. Alternatieven genoeg. Maar Christus zegt: bij Mij moet je zijn. Ik weet de weg naar het echte leven.

En dan nu stap twee: als wat God wil goed is voor jou, dan zou je dat ook moeten kunnen merken. Even een voorbeeld ter verduidelijking: als je op je automatische piloot leeft, dan houd je zoveel mogelijk van je tijd en je geld voor jezelf. Dan komt Christus en Hij zegt: het is beter te geven dan vast te houden aan wat je hebt gekregen. En kijk eens aan: iedereen die zichzelf oefent in delen wat je hebt en weggeven wat je ontvangt, heeft een gelukkiger leven. Gek genoeg lopen er nog malloten rond die zeggen ‘greed is good,’ maar niemand heeft medelijden als bankiers geld verliezen en iedereen heeft respect voor moeder Teresa. Mensen kunnen als goed herkennen, dat wat God goed vindt. Als het dan zo is dat wat God goed vindt ook herkenbaar goed is, dan mag je dus rekening houden met wat herkenbaar goed is om na te denken over wat God goed vindt. Als Paulus je oproept om aandacht te schenken ‘aan alles wat waar is, alles wat edel is, alles wat eervol is, kortom, aan alles wat deugdzaam is en lof verdient,’ dan sluit hij bewust aan bij wat in zijn cultuur als goed wordt ervaren.

Goed. Maar wat als een cultuur nu iets goed vindt, wat een kerk minder ideaal vindt? Zo vonden ze in de tijd van Paulus dat slavernij – wel, misschien niet ideaal was, maar wel een redelijke en niet onfatsoenlijke manier van hoe je een maatschappij inricht. Oké. Als je de Bijbel leest, Oude Testament en Nieuwe, dan ontdek je dat het ideaal een maatschappij is zonder slavernij. Dat zie je in Genesis: alle mensen zijn naar Gods beeld geschapen. Dat zie je bij Paulus: in Christus bestaan geen slaven en vrijen. Toch accepteren christenen in die tijd de realiteit van slavernij. Kennelijk kan de kerk leven met dingen die de maatschappij goed vindt (dat is: wat mensen goed vinden), terwijl je ze voor Gods aangezicht niet ideaal vindt. Huiswerk deel twee: hoe kun je dat vandaag toepassen? Maar dat is extra huiswerk, niet verplicht.

Want het is tijd om af te ronden, en ik herinner je graag aan deel één van je huiswerk: **[10]** zoek iemand uit, deze week, aan wie jij vraagt om jou te helpen God te blijven zien, en aan wie je vraagt hoe jij haar kunt helpen God te blijven zien. Daar gaat het over.

Amen.